

Sygn. akt *I ACa 180/22*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 lipca 2023 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny i Własności Intelektualnej

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Mikołaj Tomaszewski

Sędziowie: Małgorzata Goldbeck-Malesińska,

Maciej Rozpędowski

Protokolant: sekr. sąd. Agnieszka Stawujak

po rozpoznaniu w dniu 27 lipca 2023 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **S. A., A. A.**

przeciwko (...) **Bank S.A. we W.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 20 października 2021 r. sygn. akt I C 252/21

oddala apelację,

zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 4050 zł z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzono, do dnia zapłaty.

Małgorzata Goldbeck-Malesińska Mikołaj Tomaszewski Maciej Rozpędowski

Niniejsze pismo nie wymaga podpisu na podstawie § 100a ust. 1-3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych jako właściwie zatwierdzone w sądowym systemie teleinformatycznym.

starszy sekretarz sądowy

Joanna Forycka

UZASADNIENIE

Powodowie S. A. i A. A. w pozwie wniesionym w dniu 27 stycznia 2021 r. przeciwko pozwanemu (...) Bank (...) Spółka Akcyjna we W. domagali się:

zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego (...) Bank (...) S.A. z siedzibą we W. kwoty 83.990 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 7 października 2020 r. do dnia zapłaty tytułem zwrotu nienależnych świadczeń spełnionych przez powodów na rzecz pozwanego w okresie od 17 lutego 2011 roku do 2 czerwca 2020 roku w związku z wykonywaniem umowy kredytu hipotecznego nominowanego do (...) nr (...) standardowe oprocentowanie, zawartej 7 grudnia 2007 roku;

ustalenie nieistnienia pomiędzy stronami stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytu hipotecznego nominowanego do (...) nr (...) z 7 grudnia 2007 roku

ewentualnie w przypadku uznania przez sąd związania stron umową kredytu co do zasady, wniosli o:

zasądzenie od pozwanego łącznie na rzecz powodów 37.150,70 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 7 października 2020 roku do dnia zapłaty tytułem zwrotu nienależnych świadczeń w postaci różnicy pomiędzy wysokością rat kapitałowo-odsetkowych spełnionych przez powodów na rzecz pozwanego od 17 lutego 2011 roku do 2 czerwca 2020 roku na podstawie umowy kredytu hipotecznego nominowanego do (...) nr (...) standardowe oprocentowanie, zawartej 7 grudnia 2007 roku, a wysokością rat należnych po wyeliminowaniu z niej niedozwolonych postanowień umownych;

Ponadto powodowie wniosli o zasądzenie od pozwanego zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości dwukrotności stawki minimalnej oraz uiszczonej opłaty skarbowej od pełnomocnictwa wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniosł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powodów na jego rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 8 czerwca 2021 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu ustalił nieistnienie między S. A. i A. A. a (...) Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. stosunek prawny wynikający z umowy kredytu hipotecznego nominowanego do (...) nr (...) zawartej 7 grudnia 2007 roku (pkt 1 sentencji wyroku); zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 83.900 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 7 października 2020 r. do dnia zapłaty (pkt 2 sentencji wyroku); kosztami procesu obciążył pozwanego i z tego tytułu zasądził od niego na rzecz powodów kwotę 6.434 zł z ustawowymi odsetkami od uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty (pkt 3 sentencji wyroku).

Sąd Okręgowy wydał powyżej wskazany wyrok w oparciu o następujące ustalenia faktyczne.

Powodowie A. A. i S. A. (wówczas nie pozostający w związku małżeńskim) chcieli zakupić działkę budowlaną, na której mogliby wybudować dom jednorodzinny. W 2007 r. udali się do placówki doradztwa (...) sp. z o.o. celem ustalenia zdolności kredytowej oraz zapoznania się z ofertami kredytu hipotecznego na zakup nieruchomości. Nie mieli preferencji walutowej, ale generalnie woleli kredyt złotowy.

Doradca (...) przedstawił powodom oferty i analizy kredytów złotówkowych i frankowych. Powodowie nie posiadali zdolności kredytowej w walucie złotego polskiego we wszystkich bankach, lecz posiadali zdolność kredytową we frankach szwajcarskich. Najkorzystniejszą dla nich ofertą okazał się kredyt hipoteczny w walucie (...) w (...) Bank S.A. Powodom zależało na płaceniu niskiej raty kredytu. Doradca finansowy w placówce (...) S.A. zapewniał powodów, że frank szwajcarski jest stabilną walutą.

Powodowie nie rozumieli jednak mechanizmów związanych z wahaniami kursu i z jakiego powodu w umowie znalazł się frank szwajcarski. Nie wiedzieli jaka będzie wysokość rat kredytu, w jakiej wysokości będzie kurs franka szwajcarskiego, ani w jaki sposób bank miał ustalać jej wysokość. Zostali poinformowani przez pracownika (...) S.A. o ryzyku walutowym i podpisali takie oświadczenie. Niemniej jednak nie wskazano górnej granicy wahań kursu, a sami nie zakładali, że kurs franka szwajcarskiego wzrośnie diametralnie. Powodowie zdawali sobie sprawę, że kurs franka szwajcarskiego może się zmieniać, ale nie przypuszczali, aby to była duża różnica kursowa. Ponadto nie przedstawiono powodom symulacji salda zadłużenia w złotówkach i symulacji wzrostu salda kredytu.

Przed podpisaniem umowy kredytu, powodowie zapoznali się z jej projektem. Zadawali doradcy finansowemu pytania odnośnie warunków umowy. Wydawało im się, że wszystko zostało im wyjaśnione. Powodowie nie mieli możliwości negocjowania warunków umowy.

15 listopada 2007 roku powodowie złożyli wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego na sfinansowanie nabycia działki budowlanej. Jako walutę kredytu określono (...), a kwotę kredytu 117.755,48 zł wraz z prowizjami i opłatami. Koszt inwestycji został oszacowany na 115.000,00 zł. Okres kredytowania wskazano na 360 miesięcy, zmienną stopę procentową i równe raty kredytowe.

15 listopada 2007 roku powodowie złożyli oświadczenia dotyczące kredytów nominowanych do waluty obcej, oprocentowanej zmienną stopą procentową. Oświadczyli, iż pracownik (...) sp. z o.o. przedstawił im w pierwszej kolejności ofertę kredytu/pożyczki hipotecznej w polskim złotym. Po zapoznaniu się z tą ofertą, zdecydowali się wybrać ofertę kredytu/pożyczki hipotecznej nominowanej w walucie obcej, mając pełną świadomość ryzyka związanego z tym produktem, a w szczególności tego, że niekorzystna zmiana kursu waluty spowoduje wzrost comiesięcznych rat spłaty kredytu/pożyczki hipotecznej oraz wzrost wartości całego zadłużenia. Ponadto złożyli oświadczenie, iż zostali poinformowani przez pracownika (...) sp. z o.o. o jednoczesnym ponoszeniu ryzyka zmiany stopy procentowej, polegającym na tym, że w wyniku niekorzystnej zmiany stopy procentowej może ulec zwiększeniu comiesięczna rata spłaty kredytu/pożyczki oraz wartość całego zaciągniętego zobowiązania. Oświadczyli, że są świadomi ponoszenia obu rodzajów ryzyk, związanych z wybranym przez siebie produktem kredytowym i poinformowano ich również o kosztach obsługi kredytu w wypadku niekorzystnej zmiany kursu walutowego oraz zmiany stopy procentowej, tj. możliwości wzrostu raty kapitałowo-odsetkowej i informacje te zostały im przedstawione w postaci symulacji rat kredytu.

7 grudnia 2007 roku powodowie złożyli kolejny wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego na sfinansowanie nabycia działki budowlanej. Jako walutę kredytu określono (...), a kwotę kredytu 123.960,58 zł wraz z prowizjami i opłatami. Koszt inwestycji został oszacowany na 120.750,00 zł. Okres kredytowania wskazano na 360 miesięcy, zmienną stopę procentową i równe raty kredytowe.

7 grudnia 2007 roku powodowie złożyli kolejne oświadczenia dotyczące kredytów nominowanych do waluty obcej, oprocentowanej zmienną stopą procentową. Oświadczyli, iż pracownik (...) sp. z o.o. przedstawił im w pierwszej kolejności ofertę kredytu/pożyczki hipotecznej w polskim złotym. Po zapoznaniu się z tą ofertą, zdecydowali się wybrać ofertę kredytu/pożyczki hipotecznej nominowanej w walucie obcej, mając pełną świadomość ryzyka związanego z tym produktem, a w szczególności tego, że niekorzystna zmiana kursu waluty spowoduje wzrost comiesięcznych rat spłaty kredytu/pożyczki hipotecznej oraz wzrost wartości całego zadłużenia. Ponadto złożyli oświadczenie, iż zostali poinformowani przez pracownika (...) sp. z o.o. o jednoczesnym ponoszeniu ryzyka zmiany stopy procentowej, polegającym na tym, że w wyniku niekorzystnej zmiany stopy procentowej może ulec zwiększeniu comiesięczna rata spłaty kredytu/pożyczki oraz wartość całego zaciągniętego zobowiązania. Oświadczyli, że są świadomi ponoszenia obu rodzajów ryzyk, związanych z wybranym przez siebie produktem kredytowym i poinformowano ich również o kosztach obsługi kredytu w wypadku niekorzystnej zmiany kursu walutowego oraz zmiany stopy procentowej, tj. możliwości wzrostu raty kapitałowo-odsetkowej i informacje te zostały im przedstawione w postaci symulacji rat kredytu.

Powódka ma wykształcenie wyższe w zawodzie psychologa zarządzania, a powód średnie techniczne w zawodzie technika obróbki ze skrawaniem. W chwili zawierania umowy kredytu, powód był zatrudniony na stanowisku kierownika działu technologicznego, a powódka na stanowisku doradcy handlowego.

Pozwany bank przeprowadził analizę zdolności kredytowej powodów, która zakończyła się wydaniem pozytywnej decyzji kredytowej.

7 grudnia 2007 roku powodowie (dalej: (...)) zawarli z pozwanym umowę kredytu hipotecznego nominowanego do (...) nr (...) standardowe oprocentowanie (dalej: (...)). Celem udzielenia kredytu było sfinansowanie nabycia działki budowlanej oraz kosztów około transakcyjnych, położonej w G., gminie K., działki nr (...), dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą nr (...) (§ 1 ust. 1 Umowy).

Na podstawie Umowy, Bank udzielił powodowi kredytu w kwocie 123.960,58 zł, nominowanego do waluty (...), według kursu kupna (...) obowiązującego w Banku w dniu uruchomienia całości kredytu lub jego poszczególnych transz – w przypadku wypłaty kredytu w transzach, na cel określony w § 1, kredyt miał zostać wypłacony w złotych polskich, zgodnie z § 3 ust. 2 Umowy. Kredyt został udzielony na 360 miesięcy. Okres kredytowania rozpoczął się w dniu podpisania Umowy (§ 2 ust. 1 Umowy). Informacje o okresie kredytowania, kwocie kredytu w (...), wysokości kursu kupna obowiązującego w banku w dniu uruchomienia kredytu, wysokości oprocentowania oraz o wysokości i terminach płatności rat, miały zostać określone w „Harmonogramie spłat”. Harmonogram spłat miał być przekazywany Kredytobiorcy co 6 miesięcy, na kolejny 6-miesięczny okres. Pierwszy harmonogram miał zostać przekazany Kredytobiorcy niezwłocznie po uruchomieniu kredytu (§ 2 ust. 2 Umowy).

Oprocentowanie kredytu było zmienne, jednakże nie wyższe niż czterokrotność wysokości stopy kredytu lombardowego narodowego Banku Polskiego (odsetki maksymalne) obowiązującej w dniu, za który naliczane było oprocentowanie. Oprocentowanie kredytu równa się sumie stopy bazowej, o której mowa w ust. 5, obowiązującej w dniu uruchomienia kredytu lub jego pierwszej transzy oraz stałej marży Banku wynoszącej 1,44% w stosunku rocznym. Oprocentowanie kredytu, wyliczone zgodnie z zasadą opisaną w zdaniu poprzednim, na dzień podjęcia decyzji kredytowej wynosiło 4,24% w stosunku rocznym (§ 2 ust. 4 Umowy). Za obowiązującą w dniu uruchomienia kredytu lub jego pierwszej transzy stopę bazową przyjmowano wysokość stawki LIBOR 6M dla (...) ustalonej dwa dni przed dniem, w którym stopa bazowa miała obowiązywać, o godz. 11 czasu londyńskiego i ogłaszanej na stronach informacyjnych R.. W przypadku braku notowań stawki LIBOR 6M dla danego dnia, do wyliczenia stopy procentowej stosowano notowania z dnia poprzedzającego, w którym było prowadzone notowanie stawki LIBOR 6M. Stopę bazową zaokrąglano zgodnie z zasadami matematycznymi do dwóch miejsc po przecinku (§ 2 ust. 5 Umowy).

Bank zobowiązał się do uruchomienia kredytu w 1 transzy/ach, w drodze przelewu środków. Pierwsza transza obejmowała między innymi: 1.859,41 zł tytułem prowizji Banku, 545,43 zł tytułem opłaty za ubezpieczenie kredytu, 805,74 zł tytułem składki na ubezpieczenie na życie na okres jednego roku od dnia podpisania Umowy (§ 3 ust. 1 Umowy). Kredyt został wypłacony w złotych polskich przy jednoczesnym przeliczeniu wysokości wypłacanej kwoty (transz) na (...) wg kursu kupna (...) obowiązującego w Banku w dniu wypłaty środków (§ 3 ust. 2 Umowy).

Kredytobiorca zobowiązał się do spłaty udzielonego kredytu w 360 równych ratach kapitałowo-odsetkowych w terminie do 20 dnia każdego miesiąca, począwszy od miesiąca, w którym kredyt został wypłacony w całości, pod warunkiem, że okres między wypłatą kredytu, a deklarowanym dniem spłaty był dłuższy niż 15 dni. Wysokość rat kapitałowo-odsetkowych miała zostać ustalona po przeliczeniu kwoty wypłaconego kredytu na (...), stosownie do postanowień Umowy (§ 5 ust. 3 Umowy). Raty kredytu wraz z należnymi odsetkami płatne miały być w złotych, w kwocie stanowiącej równowartość (...), na rachunek kredytu (§ 5 ust. 4 Umowy). Kwota wpłaty raty w złotych przeliczana była na (...) wg kursu sprzedaży obowiązującego w Banku w dniu wpływu środków do Banku (§ 5 ust. 5 Umowy).

Zmiana waluty kredytu mogła nastąpić nie wcześniej niż po zakończeniu okresu wypłaty transz, okresu karencji, okresu obowiązywania promocyjnego oprocentowania oraz spełnieniu wszystkich warunków dodatkowych korzystania z kredytu, wymaganych do dnia złożenia wniosku o zmianę waluty kredytu, a także pod warunkiem braku jakichkolwiek zaległości z tytułu spłaty kredytu (§ 6 ust. 7 Umowy). Zmiana waluty kredytu polegała na przeliczeniu pozostałego do spłaty kapitału i odsetek na kapitał i odsetki w walucie wnioskowanej przez Kredytobiorcę po kursach obowiązujących w Banku w dniu dokonania zmiany waluty (zmiana waluty kredytu z PLN na walutę obcą – według kursu kupna wnioskowanej waluty, zmiana waluty kredytu z waluty obcej na PLN – według kursu sprzedaży dotychczasowej waluty kredytu, zmiana waluty kredytu z waluty obcej na inną walutę obcą – według kursu sprzedaży dotychczasowej waluty kredytu na PLN, a następnie zmiana z PLN na wnioskowaną walutę według kursu kupna wnioskowanej waluty). Zmiana waluty kredytu wymagała zawarcia aneksu do umowy kredytu (§ 6 ust. 8 i 9 Umowy).

Celem zabezpieczenia wiarygodności Banku z tytułu udzielonego kredytu, ustanowiono m.in. hipotekę kaucyjną do wysokości 247.921,16 zł (§ 11 ust. 1 a) Umowy). Integralną część Umowy stanowił Regulamin udzielania kredytów/pożyczek hipotecznych przez (...) Bank S.A. (§ 13 ust. 3 Umowy). Aktualne kursy kupna i sprzedaży walut

obowiązujące w banku były ustalane przez Bank i publikowane w tabeli kursów kupna i sprzedaży walut dostępnej na stronie internetowej Banku (www.santanderconsumer.pl), siedzibie Banku oraz miejscach wykonywania czynności bankowych przez Bank (§ 13 ust. 5 Umowy).

Zgodnie z § 7 pkt 2 Regulaminu udzielania kredytów/pożyczek hipotecznych przez (...) Bank S.A., oprocentowanie kredytu/pożyczki równało się sumie stopy bazowej, obowiązującej w dniu uruchomienia kredytu lub jego pierwszej transzy oraz stałej marży Banku w stosunku rocznym. Za obowiązującą w dniu uruchomienia kredytu/pożyczki lub jego pierwszej transzy stopę bazową, przyjmowało się wysokość stawki WIBOR 6M lub LIBOR 6M dla waluty nominacji ustalonej dwa dni przed dniem, w którym stopa bazowa miała obowiązywać i ogłaszanej na stronach informacyjnych R.. W przypadku braku notowań stawki WIBOR 6M lub LIBOR 6M dla danego dnia, do wyliczenia stopy procentowej stosowano notowania z dnia poprzedzającego, w którym było prowadzone notowanie stawki WIBOR 6M/LIBOR 6M. Stopę bazową zaokrąglano zgodnie z zasadami matematycznymi do dwóch miejsc po przecinku. Wysokość aktualnego oprocentowania dla udzielanych kredytów/pożyczek publikowana była w tabeli oprocentowania Banku.

Okoliczności bezsporne, a nadto dowód: Regulamin udzielania kredytów/pożyczek hipotecznych przez (...) Bank S.A. (k. 42-46v).

25 marca 2010 roku strony zawarły aneks do umowy kredytu hipotecznego nominowanego do (...) nr (...) standardowe oprocentowanie z 7 grudnia 2007 roku, na mocy, którego wykreślono § 11 ust. 1 lit. c oraz § 11 ust. 2 lit. d Umowy.

Doradca klienta miał możliwość wygenerowania symulacji rat kredytu w PLN i (...) i innych dostępnych w banku walutach i miał obowiązek omówić z kredytobiorcami warunki umowy kredytowej, w tym różnice kursu walut. Warunki zawarcia umowy kredytowej określały procedury bankowe. Kredyt w (...) był tańszy niż kredyt w PLN z uwagi na niższe oprocentowanie. LIBOR dla (...) był ustalony na znacznie niższym poziomie niż WIBOR dla PLN.

Kredytobiorcy otrzymali harmonogram spłaty kredytu po zawarciu umowy kredytowej. Raty przy kredycie indeksowanym do franka szwajcarskiego były podawane w walucie (...). Informację o kursie kupna waluty, klienci otrzymywali po uruchomieniu kredytu. Wysokość zobowiązania w walucie (...) była określana w momencie uruchomienia kredytu, nie była znana przed zawarciem umowy kredytu. Kredytobiorcy nie mieli wpływu na wysokość kursu waluty, ustalonej w chwili jej kupna lub sprzedaży.

Kredyt został wypłacony powodom jednorazowo 21 grudnia 2007 roku w wysokości 123.960,58 zł, co stanowiło 58.610,20 CHF, według kursu 2.1150. Przedmiotowy kredyt nie został objęty ubezpieczeniem niskiego wkładu własnego.

Kredytobiorcy otrzymali harmonogram spłaty kredytu wyrażony we frankach szwajcarskich. Od momentu uruchomienia kredytu wpłaty były uiszczane w walucie polskiej. Powodowie dokonują regularnie spłaty kredytu.

W okresie o 18 stycznia 2008 roku do 2 czerwca 2020 roku Kredytobiorcy z tytułu spłaty kredytu wpłacili do banku 108.529,62 zł, zaś w okresie od 17 lutego 2011 roku do 2 czerwca 2020 roku 83.990,00 zł.

Pismem z 7 sierpnia 2020 roku stanowiącym reklamację, doręczonym pozwanemu 7 września 2020 roku, powodowie wezwali go do zapłaty nienależnie pobranych świadczeń z tytułu zapłaty rat kredytowych w kwocie 108.529,62 zł spełnionych w okresie od 18 stycznia 2008 roku do 2 czerwca 2020 roku, z uwagi na nieważność umowy kredytu w świetle przepisów prawa. Kredytobiorcy jak termin zapłaty wskazali 30 dni od dnia otrzymania pisma.

Pozwany w piśmie z 6 października 2020 roku rozpatrzył powyższą reklamację negatywnie.

Powodowie mają obecnie świadomość konsekwencji wynikających ze stwierdzenia nieważności umowy kredytu z 7 grudnia 2007 roku. Zdają sobie sprawę, że strony umowy będą musiały oddać sobie świadczenia pieniężne, które

nawzajem świadczyły. Zdają sobie sprawę z tego, że pozwany może występować wobec nich z roszczeniami, w tym z roszczeniem o korzystanie z kapitału.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie złożonych przez strony postępowania do akt sprawy dokumentów urzędowych i prywatnych. Pozostałe dokumenty – w szczególności ekspertyzy i stanowiska, rekomendacje i wytyczne oraz inne dokumenty wewnętrzne banku – Sąd I instancji pominął przy dokonywaniu ustaleń, ponieważ nie miały istotnego związku z przedmiotowym postępowaniem. Zeznania powodów Sąd Okręgowy ocenił jako wiarygodne.

Za wiarygodne choć nie w pełni przydatne Sąd I instancji uznał pisemne zeznania świadków A. S. i P. M., bowiem świadkowie nie pamiętali szczegółów związanych z procedurą udzielania kredytów hipotecznych w walucie obcej, zasad tworzenia tabeli kursów i ustalania kursu waluty.

Na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c., Sąd Okręgowy postanowił pominąć wniosek powoda i pozwanego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego z dziedziny rachunkowości, bankowości i finansów. W ocenie Sądu I instancji dowód z jakiegokolwiek opinii biegłego sądowego byłby bowiem w realiach niniejszej sprawy dowodem nieistotnym. Jego przeprowadzanie stało się nieprzydatne w sytuacji uwzględnienia przez sąd najdalej idącego zarzutu dotyczącego nieważności umowy kredytu, wobec czego możliwym było rozstrzygnięcie sporu na podstawie przeprowadzonych dowodów z dokumentów. Zdaniem Sądu Okręgowego dowód z opinii biegłego byłby nadto zbędny w kontekście stwierdzenia abuzywności poszczególnych postanowień umowy kredytu, albowiem w ocenie sądu brak było podstaw do zastąpienia kwestionowanych klauzul umownych innymi, uznanymi przez sąd za sprawiedliwe. Wobec tego, w braku możliwości ingerencji przez sąd w stosunek umowny łączący powoda z pozwanym bankiem, brak było konieczności określania wysokości świadczeń stron przy założeniu eliminacji ewentualnych postanowień niedozwolonych.

Przechodząc do merytorycznej oceny zgłoszonego powództwa Sąd Okręgowy stwierdził, że okazano się ono w pełni uzasadnione. W pierwszej kolejności Sąd I instancji ustalił, że udzielony powodom na podstawie umowy zawartej z pozwanym kredyt jest de facto kredytem indeksacyjnym. W ocenie Sądu I instancji zawarta między stronami umowa jest nieważną czynnością prawną w myśl art. 58 § 1 k.c., a to z uwagi na brak jednoznacznego oznaczenia w jej treści kwoty udzielonego kredytu, co stanowiło naruszenie art. 69 § 1 pr. bankowego.

Sąd I instancji dokonał badania spornej umowy także przez pryzmat istnienia w jej treści klauzul abuzywnych w rozumieniu art. 385¹ i n. k.c. podkreślając, że powodowie posiadali przy zawieraniu spornej umowy kredytu status konsumentów. Sąd Okręgowy wskazał, że sporne klauzule nie zostały uzgodnione w sposób indywidualny. Analizując zapisy przedmiotowej umowy stron, Sąd I instancji uznał, że mechanizm waloryzacji określający główne świadczenie kredytobiorców nie został określony w przedmiotowej umowie w sposób jednoznaczny. Dodatkowo Sąd Okręgowy wskazał, że postanowienia umowne, w których bank kształtując klauzulę indeksacyjną odwołuje się do własnych tabel kursów walut nie mogą być uznane za sformułowane jednoznacznie, prostym i zrozumiałym językiem. Sąd I instancji zaznaczył, że wobec powodów w niedostatecznym zakresie bank spełnił przedkontraktowy obowiązek informacyjny. Dodatkowo za sprzeczne z dobrymi obyczajami Sąd Okręgowy uznał takie ukształtowanie stosunku obligacyjnego, które ustanawia nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na niekorzyść konsumenta.

W świetle powyższych wywodów Sąd Okręgowy stwierdził, że charakter abuzywny mają następujące postanowienia umowy kredytu hipotecznego nominowanego do (...) nr (...) zawartej 7 grudnia 2007 roku: 1) § 2 ust. 1 umowy w zakresie, w jakim przewiduje waloryzację kredytu walutą (...) oraz w zakresie w jakim wskazuje; 2) § 3 ust. 2 umowy w zakresie w jakim wskazuje, że kredyt został wypłacony w złotych polskich przy jednoczesnym przeliczeniu wysokości wypłaconej kwoty na (...) wg kursu kupna (...) obowiązującego w Banku w dniu wypłaty środków; 3) § 5 ust. 5 umowy w zakresie w jakim wskazuje, że spłata kredytu następować będzie po w złotych po przeliczeniu na (...) wg kursu sprzedaży obowiązującego w banku w dniu wpływu środków do Banku.

Oceniając wpływ eliminacji klauzuli niedozwolonej z treści spornej umowy Sąd I instancji uznał, że nie może ona w dalszym ciągu istnieć w obrocie prawnym, a w konsekwencji jest ona nieważna ex tunc. Sąd Okręgowy uznał przy tym, że charakteru sanacyjnego nie miała tzw. ustawa antyspreadowa oraz zawarty przez powodów aneks do umowy. Wskazał, że w polskim porządku prawnym brak jest instrumentów, które prowadziłyby do dalszego utrzymania umowy w mocy, czemu sprzeciwia się także wola powodów. Dodatkowo Sąd I instancji wskazał, że dla utrzymania ważności umowy stron bez znaczenia są zawarte między stronami następczo aneksy.

Orzeczenie o świadczeniu pieniężnym od pozwanego na rzecz powodów Sąd I instancji oparł na art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 2 k.c., uznając, że uiszczony na rzecz pozwanego przez powodów należności z tytułu spłaty kredytu, który ostatecznie okazał się nieważny, stanowią podlegające zwrotowi w reżimie bezpodstawnego wzbogacenia świadczenie nienależne. Sąd I instancji uznał, że roszczenie to nie jest przedawnione, a o odsetkach od zasądzonej kwoty orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c.

O kosztach postępowania Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 § 1, § 1¹ i § 3 w zw. z art. 99 k.p.c. obciążając nimi w całości pozwanego jako stronę, która przegrała proces.

Apelację od wyżej wskazanego wyroku złożył pozwany, zaskarżając go w całości. Zaskarżonemu wyrokowi pozwany zarzucił:

Naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy, a to:

art. 227 k.p.c. w zw. z art. 278 k.p.c. w zw. z art. 235² § 1 pkt. 2 k.p.c. w zw. z art. 232 k.p.c. poprzez:

pominięcie wniosku dowodowego pozwanego dot. przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego z zakresu finansów i bankowości zgłoszonego w pkt. V lit. a - c odpowiedzi na pozew, albowiem ustalenie okoliczności dot. porównania kursów (...) w Banku i kursów (...) ustalanych przez NBP i kursów na międzynarodowym bankowym rynku walutowym mają istotne znaczenie dla sprawy, ponieważ pozwoliłyby ustalić, czy w świetle umowy łączącej strony kursy (...) ustalane przez Bank odbiegały od rynkowych wysokości tych kursów, a więc czy w stanie faktycznym sprawy doszło do naruszenia interesu powodów w stopniu rażącym, a także czy Bank mógł w sposób dowolny i arbitralny ustalać kursy w tabeli własnej;

pominięcie wniosku dowodowego pozwanego dot. przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego z zakresu finansów i bankowości zgłoszonego w pkt. V lit. d odpowiedzi na pozew, albowiem ustalenie okoliczności dot. możliwości zastosowania w umowie kredytu powodów jednego rodzaju kursu zarówno do uruchomienia kredytu jak i przeliczenia spłat rat kredytu ma istotne znaczenie dla sprawy, ponieważ pozwoliłoby ustalić, czy klauzula różnicy kursowej jest sprzeczna z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy powódki, czy też jest uzasadniona w świetle istoty umowy, w tym jej ekonomiczno-gospodarczego charakteru;

pominięcie wniosku dowodowego pozwanego o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego zgłoszonego w pkt V lit. e odpowiedzi na pozew, albowiem z samego uzasadnienia zapadłego orzeczenia wynika dopuszczalność indeksacji kredytów zawieranych z konsumentami, zaś w stanie faktycznym sprawy w przypadku uznania za abuzywne postanowienia określającego podmiot dokonujący ustalenia wysokości kursu służącego do indeksacji kredytu i ustalenia sposobu spłaty zasadnym jest zastosowanie do indeksacji kursu średniego NBP, ustalonego w sposób obiektywny i niezależny od którejkolwiek ze stron;

art. 233 § 1 k.p.c. poprzez wybiórczej a nie wszechstronnej oceny materiału dowodowego w sprawie poprzez:

całkowite pominięcie dowodu z dokumentów szczegółowo wskazanych na k. 480v. akt i w konsekwencji brak ustalenia okoliczności istotnych dla sprawy, a dotyczących obowiązującej w banku szczegółowej procedury ustalania kursów, w tym wysokości kursów obowiązujących w banku w trakcie trwania umowy kredytu zawartej przez strony;

całkowite pominięcie w rozstrzygnięciu sprawy okoliczności wynikających z treści pisemnych zeznań świadka P. M. szczegółowo wskazanych na k. 480v.-481 akt;

całkowite pominięcie w rozstrzygnięciu sprawy okoliczności wynikających z zeznań świadka A. S. o okolicznościach wskazanych na k. 481 akt;

całkowite pominięcie w sprawie okoliczności wynikających z zeznań powoda i powódki szczegółowo wymienionych na k. 481v. i 482 akt;

stwierdzenie przez Sąd I instancji w uzasadnieniu wyroku, że powodowie nie posiadali zdolności kredytowej w walucie polskiej a strona pozwana w tym zakresie nie wykazała stanu odmiennego, co pozostaje w sprzeczności z treścią wymienionych na k. 482 akt dokumentów;

powyższe naruszenia skutkowały następującymi błędnymi ustaleniami faktycznymi sprzecznymi z rzeczywistym stanem rzeczy lub też brakiem ustalenia okoliczności istotnych dla sprawy (art. 368 § 1 k.p.c.):

brak ustalenia wpływu zastosowania kursu kupna z tabeli Banku do indeksacji kredytu oraz kursu sprzedaży Banku do przeliczenia środków na poczet płatności rat kredytu na wysokość zobowiązania powodów wobec pozwanego;

błędne ustalenie, że bank może określać kurs walut, na podstawie których jest następnie ustalana wysokość kredytu w sposób dowolny i nieograniczonych oraz, że rodzi to ryzyko, że kryteria stosowane przez bank przy ustalaniu kursów walut mogą być oderwane od rzeczywistości rynkowej oraz ustalone w sposób arbitralny i nieprzewidywalny dla konsumenta;

błędne ustalenie, że przed zawarciem umowy powodowie nie zostali rzetelnie poinformowani o ryzyku walutowym wynikającym z tytułu zaciągnięcia kredytu nominowanego do (...), a wręcz byli zapewniani o stabilności waluty franka szwajcarskiego w stosunku do złotego polskiego;

błędne ustalenie, że przed zawarciem umowy strona powodowa nie została poinformowana o zasadach indeksacji kredytu, powodowie nie rozumieli mechanizmów związanych z wahaniami kursu i z jakiego powodu w umowie znalazł się frank szwajcarski;

błędne ustalenie, że strona powodowa nie posiadała w pozwanym banku zdolności kredytowej do zawarcia kredytu złotówkowego;

brak ustalenia przez Sąd I instancji, że strona powodowa jako przeciętny konsument, a więc osoba dobrze poinformowana, uważna i ostrożna posiadała wiedzę w jaki sposób na jej zobowiązanie wobec banku wpływa kurs (...) z tabeli banku, czym różni się ten kurs od innych kursów, w tym kursów NBP;

brak ustalenia przez Sąd I instancji, że strona powodowa jako przeciętny konsument, a więc osoba dobrze poinformowana, uważna i ostrożna, posiadał wiedzę o zmienności kursu (...) w czasie oraz wpływie tej zmienności na wysokość ich zobowiązania z tytułu umowy kredytu walutowego;

błędne ustalenie, że postanowienia umowy ukształtowane były w sposób naruszający równowagę kontraktową;

błędne ustalenie, że w dacie zawarcia umowy strona powodowa nie wiedziała jakie środki zostaną jej wypłacone;

brak ustalenia rzeczywistego wystąpienia i rozmiaru naruszenia interesu konsumenta przez zawarcie w umowie spornych klauzul;

art. 203¹ § 1-3 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i nieuwzględnienie zarzutu potrącenia podniesionego w formule ewentualnej, podczas gdy oświadczenie o potrąceniu miał charakter

definitywny, a ewentualnością objęty był jedynie zarzut procesowy co na gruncie omawianego przepisu jest dopuszczalne;

naruszenie przepisów prawa materialnego tj.:

189 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że powodom przysługuje interes prawny w formułowaniu żądania ustalenia nieważności stosunku prawnego podczas gdy z okoliczności sprawy wynika, że strona powodowa sformułowała roszczenie dalej idące- o zapłatę, a jednocześnie wydanie orzeczenia w sprawie o ustalenie nie zakończy definitywnie sporu pomiędzy stronami, a wręcz przeciwnie otworzy drogę do formułowania wzajemnych roszczeń na tle rozliczenia umowy- a w konsekwencji rozpoznanie sprawy i uwzględnienie powództwa podczas gdy podlegało ono oddaleniu z uwagi na brak przesłanki materialnoprawnej;

art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 69 Prawa bankowego poprzez ich błędną wykładnię i uznanie, że umowa kredytu powodów jest sprzeczna z istotą tego stosunku w sytuacji gdy umowa określała kwotę i walutę kredytu oraz zasady jego spłaty, w związku z czym była zgodna z przepisami prawa bankowego.

art. 410 § 2 k.c. w zw. z art. 3531 k.c. w zw. z art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 69 Prawa bankowego poprzez ich zastosowanie i uznanie, że roszczenie powodów o zapłatę jest zasadne jako świadczenie nienależne z uwagi na nieważność umowy kredytu wynikającą z jej sprzeczności z naturą stosunku, albowiem to Bank decydował jaka ostatecznie jest kwota zadłużenia powoda ustalona w (...), bo to on ustalał kurs kupna (...) w dniu uruchomienia kredytu, a także wysokość kursu sprzedaży (...) w dniach płatności rat kredytu, podczas gdy tabele kursowe banków jako podstawa określenia wartości świadczenia mają swoje umocowanie w przepisach polskich ustaw, jak również przepisach prawa unijnego, wobec czego postanowienie, na mocy którego wysokość świadczeń stron jest współkształtowana przez tabele kursowe, nie powinno być uznane za sprzeczne z naturą stosunku prawnego;

art. 5 ust. 2 pkt 7 i pkt 10 Prawa bankowego w zw. z art. 111 ust. 1 pkt 4 Prawa bankowego poprzez ich niezastosowanie w sprawie, podczas gdy przepisy te stanowią umocowanie Banku do współkształtowania wysokości świadczeń stron Umowy kredytu, wskazując, że prowadzenie skupu i sprzedaży wartości dewizowych, pośrednictwo w dokonywaniu przekazów pieniężnych oraz rozliczeń w obrocie dewizowym stanowią czynności bankowe, jeśli są wykonywane przez bank, zaś pozwany jest obowiązany do ogłaszania w miejscu wykonywania czynności, w sposób ogólnie dostępny, stosowane kursy walutowe, a zatem postanowienie umowne odsyłające do tabeli kursowej Banku nie może zostać uznane za abuzywne;

art. 69 ust. 2 pkt 4a Prawa bankowego w zw. z art. 4 ustawy z dnia 29.07.2011 r. o zmianie ustawy Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw poprzez ich niezastosowanie i przyjęcie, że umowa ukształtowana była w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, podczas gdy obowiązek określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu ma zastosowanie do umów zawartych po dniu wejścia w życie nowelizacji i potwierdza brak obowiązku po stronie Banku zawierania w umowach tych postanowień przed tym dniem;

art. 65 § 1 k.c. oraz art. 3851 § 1 zdanie pierwsze k.c. poprzez ich niezastosowanie polegające na pominięciu w wykładni postanowień umowy kredytu, a to § 2 ust. 1, § 3 ust. 2 oraz § 5 ust. 5 umowy zwyczajów, mając na uwadze okoliczności towarzyszące zawarciu umowy dot. braku praktyki zamieszczania przez banki w sposób powszechnie dostępny i szczegółowy informacji o sposobie ustalania przez nie kursów walut, co w szczególności wynikało ze statusu banków jako uczestników rynku finansowego oraz podleganiu przez banki stałemu i szczegółowemu nadzorowi ze stron organów państwowych w pełnym zakresie prowadzonej przez nie działalności bankowej (również w zakresie ustalania kursów walut), co skutkowało uznaniem, że umowa kredytu przyznawała Bankowi pełną dowolność w zakresie ustalania kursów kupna (...);

art. 385¹ § 1 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że warunek umowy stanowiący o indeksacji kredytu do (...) kursem pochodzącym od Banku jest sformułowany w sposób niejednoznaczny i niejasny, podczas gdy literalne brzmienie tego postanowienia jest sformułowane prostym i zrozumiałym językiem a interpretowane

wraz z postanowieniem § 2 ust. 2 umowy nr (...), przewidującym, że informacje o kwocie kredytu w (...), wysokości kursu ustalonego przez Bank w dniu uruchomienia kredytu zostaną określone w harmonogramie spłat przekazanym kredytobiorcy niezwłocznie po uruchomieniu kredytu, daje kredytobiorcy możliwość ustalenia rzeczywistej wysokości udzielonego kredytu w chwili uruchomienia kredytu - co jednocześnie immanentnie wynika z istoty kredytu indeksowanego do waluty obcej;

art. 385¹ § 1 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie tj.:

przyjęcie, iż doszło do rażącego naruszenia interesu powodów w związku z indeksacją kredytu na podstawie kursu kupna (...) ustalonego przez Bank w sytuacji gdy kurs kupna (...) ustalony przez Bank i zastosowany do obliczenia wartości kredytu nie odbiegał od średniego rynkowego kursu kupna tej waluty;

pominięcie, że norma zawarta w tym przepisie odrębnie traktuje przesłanki abuzywności w postaci sprzeczności z dobrymi obyczajami oraz rażącym naruszeniem interesów konsumenta, i dalej - przesłanka rażącego naruszenia interesów konsumenta wymaga porównania sytuacji konsumenta uregulowanej spornym postanowieniem z sytuacją, w której - w braku umownej regulacji - zastosowanie znalazłyby przepisy dyspozytywne, co przejawiało się w braku rozważenia jak kształtowało by się zobowiązanie powodów, gdyby w umowie zastosowano kurs średni NBP;

zastosowanie tego przepisu z pominięciem normatywnej treści ocenianych postanowień i ustalenie, że abuzywne są zarówno klauzula ryzyka kursowego jak i klauzula różnicy kursowej, podczas gdy z uzasadnienia wyroku wynika, dopuszczalność indeksacji kredytów zawieranych z konsumentami, zaś w stanie faktycznym sprawy w przypadku uznania postanowienia przewidującego uruchomienie kredytu po kursie z tabeli Banku za abuzywne, zasadne jest zachowanie indeksowanego charakteru umowy, a jedynie zastąpienie podmiotu, który kurs ten ustala;

zastosowanie tego przepisu w sposób charakterystyczny dla kontroli abstrakcyjnej postanowień wzorców umownych, tj. z pominięciem okoliczności związanych ze świadomością i zgodą konsumenta, zawarciem i realizacją przez niego umowy;

art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 385² k.c. poprzez ich błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że bez znaczenia dla oceny abuzywności postanowień umowy kredytu dot. indeksacji pozostaje sposób wykonywania umowy przez Bank i sposób ustalania kursów przez Bank, podczas gdy ewentualne badanie abuzywności postanowienia umownego dot. indeksacji kredytu wymaga ustalenia okoliczności, o których przedsiębiorca wiedział lub które mógł przewidzieć w chwili zawarcia umowy i które mogły wpływać na jej późniejsze wykonanie, zaś udowodnienie tych okoliczności może nastąpić w toku postępowania wyłącznie poprzez zbadanie stanu faktycznego wykonania umowy.

art. 385¹ § 1 k.c. poprzez jego błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że Sąd w ramach kontroli konkretnej abuzywności postanowień umowy nie jest uprawniony do zastąpienia abuzywnego postanowienia umowy normą powszechnie obowiązującą podczas gdy skutkiem stwierdzenia abuzywności kwestionowanych w pozwie postanowień umownych i wyeliminowania ich ze stosunku prawnego łączącego strony jest potrzeba odwołania się do przepisów dyspozytywnych, w celu określenia świadczeń stron i sposobu wykonania zobowiązania, przy zachowaniu jego charakteru wynikającego z treści zawartej umowy i reguł wynikających z art. 56 k.c. i art. 354 k.c.;

art. 358 § 2 k.c. poprzez jego niezastosowanie wobec stwierdzenia, że przepis ten wszedł w życie 24 stycznia 2009 r., podczas gdy umowa kredytu między stronami zawarta została wcześniej, podczas gdy (...) w sprawie (...) i (...) S. uznał, że art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13 nie można interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się on temu, aby sąd krajowy, w celu uniknięcia unieważnienia tej umowy, zastąpił ten warunek umowny tym stanowiącym punkt odniesienia przepisem ustawowym w nowym brzmieniu przyjętym już po zawarciu umowy w sytuacji, gdy stwierdzenie nieważności umowy naraża konsumenta na szczególnie niekorzystne konsekwencje. Okoliczność zatem, że przepis art. 358 § 2 k.c. odwołujący się do kursu średniego NBP wszedł w życie 24 stycznia 2009r. nie sprzeciwia się zastosowaniu tego kursu przez Sąd do umowy zawartej wcześniej;

art. 358 § 2 k.c., art. 41 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. - Prawo wekslowe oraz art. 5 pkt. 5 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o wsparciu kredytobiorców znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej poprzez ich niezastosowanie w sprawie, podczas gdy przepisy te na potrzeby tej konkretnej sprawy winny stanowić istotną wskazówkę odnośnie możliwości do zastosowania rynkowego kursu waluty w miejsce postanowienia umownego odsyłającego do kursu kupna waluty ustalanego przez Bank;

art. 498 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 499 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że zarzut potrącenia winien mieć charakter definitywny, podczas gdy prawnokształtujący charakter oświadczenia wyklucza jego złożenie pod warunkiem w rozumieniu art. 89 k.c. a jednocześnie w stanie faktycznym sprawy, oświadczenie o potrąceniu miało charakter stanowczy, a jedynie zarzut procesowy został podniesiony w formie ewentualnej.

Mając na uwadze powyższe zarzuty pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje według norm przepisanych z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia zasądzającego koszty do dnia zapłaty. Ewentualnie pozwany wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, a nadto zasądzenie od powodów na jego rzecz kosztów procesu za obie instancje.

Ponadto pozwany wniósł na podstawie art. 380 k.p.c. o rozpoznanie przez Sąd odwoławczy postanowienia Sądu I instancji z dnia 29 września 2021 r. o pominięciu wniosku dowodowego z opinii biegłego z zakresu rachunkowości i bankowości i wniósł o jego zmianę i dopuszczenie tego dowodu. Pozwany z ostrożności procesowej ponownie zgłosił ewentualny zarzut potrącenia wskazując, że w przypadku nieważności umowy przysługuje mu w stosunku do powodów roszczenie w wysokości udzielonego kredytu tj. kwoty 123.960,58 zł.

W odpowiedzi na apelację strony pozwanej powód wniósł o oddalenie złożonego przez pozwanego środka zaskarżenia oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie zasługuje na uwzględnienie z wyłączeniem kwestii poruszanych w ramach zarzutów naruszenia art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 69 ustawy- Prawo bankowe oraz art. 410 § 2 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c. w zw. z art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 69 ustawy- Prawo bankowe. Zasadność kwestii poruszanych w ramach tych zarzutów nie prowadziła jednak do zmiany wyroku Sądu I instancji, albowiem wnioski prawne Sądu Okręgowego w przeważającej części należy uznać za prawidłowe.

W apelacji podniesiono zarzuty dotyczące naruszenia zarówno prawa procesowego, jak i materialnego. W pierwszej kolejności Sąd II instancji odniósł się do zarzutów dotyczących obrazy prawa procesowego, gdyż dopiero prawidłowo ustalony stan faktyczny stanowić może podstawę dla rozstrzygnięcia pozwu złożonego w niniejszej sprawie. Wskazać bowiem należy, iż prawidłowość zastosowania lub wykładni prawa materialnego może być właściwie oceniona jedynie na kanwie niewadliwie ustalonej podstawy faktycznej rozstrzygnięcia. Skuteczne, zatem zgłoszenie zarzutu dotyczącego naruszenia prawa materialnego wchodzi zasadniczo w rachubę tylko wtedy, gdy ustalony przez Sąd I instancji stan faktyczny, będący podstawą zaskarżonego wyroku, nie budzi zastrzeżeń (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 1997 r. [II CKN 60/97](#) - OSNC 1997/9/128). Powyższe rodzi konieczność rozpoznania w pierwszym rzędzie zmierzających do zakwestionowania stanu faktycznego zarzutów naruszenia prawa procesowego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 1997 r. [II CKN 18/97](#) - OSNC 1997/8/112).

Sąd Okręgowy poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, które Sąd Apelacyjny podziela. W ramach oceny materiału dowodowego nie doszło do naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Sąd Apelacyjny nie dostrzegł żadnych uchybień w zakresie koncentracji i oceny materiału dowodowego, zwłaszcza że skuteczne postawienie zarzutu naruszenia tej normy art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd orzekający uchybił zasadom logicznego

rozumowania lub doświadczenia życiowego, a tym samym naruszył zasadę swobodnej oceny dowodów, czemu pozwany nie sprostął.

Pozwany nie zaoferował żadnego innego dowodu na okoliczność zakresu informacji przekazanego powodom przed zawarciem umowy. W tym stanie rzeczy przebieg procesu kontraktowania można było ustalić jedynie na podstawie dowodu z zeznań powodów. Oczywiście, mieć trzeba na względzie, że powodowie są zainteresowani określonym rozstrzygnięciem, co nakazuje podchodzić do ich zeznań z dużą dozą ostrożności, jednak za ich wiarygodnością przemawia również wiedza powzięta przez sądy orzekające z innych analogicznych procesów z udziałem pozwanego banku, iż informacje udzielane konsumentom rozważającym zawarcie umowy kredytu indeksowanego do (...) były powierzchowne i koncentrowały się na akcentowaniu stabilności tej waluty oraz korzyści płynących z niskiego oprocentowania i w konsekwencji niższych rat. Identyczne wnioski płyną z zeznań powodów – pracownik (...) S.A. przekonywał ich, że nie mają zdolności kredytowej w złotych, a oferta we frankach jest korzystna, waluta stabilna. Bank korzystał z wzorca umownego. Powodowie podpisali oświadczenie, że zostali poinformowani o ryzyku kursowym, lecz ze względu na zapewnienia o stabilności waluty nie mieli świadomości o skali ryzyka walutowego. Postanowienia umowy nie były indywidualnie negocjowane. Powodom przedstawiono gotowy projekt umowy z określonymi warunkami, które mogli jedynie zaakceptować w całości albo odrzucić.

Przypomnieć należy, że dowód wykazania przez bank należytej staranności i należytej realizacji obowiązku informacyjnego wobec konsumenta, którymi bezspornie byli powodowie, obciążał pozwany bank jako przedsiębiorcę i bank nie udźwignął ciężaru dowodu w tym względzie. O ile zatem powodowie uzyskali wiedzę, Zeznania powodów słusznie uznane zostały za wiarygodne.

Tymczasem w świetle orzecznictwa (...) kredytobiorca musi zostać jasno poinformowany, że podpisując umowę kredytu denominowanego lub indeksowanego w walucie obcej, ponosi pewne ryzyko kursowe, które z ekonomicznego punktu widzenia może okazać się dla niego trudne do udźwignięcia w przypadku spadku wartości waluty, w której otrzymuje wynagrodzenie w stosunku do waluty obcej wskazanej jako przelicznik w umowie kredytowej. Ponadto przedsiębiorca, w niniejszym przypadku instytucja bankowa, musi przedstawić ewentualne wahania kursów wymiany i ryzyko wiążące się z zaciągnięciem kredytu w walucie obcej (wyrok (...) z dnia 20 września 2017 r., C#186/16, pkt 50). W ramach umowy kredytu denominowanego lub indeksowanego w walucie obcej, narażającej konsumenta na ryzyko kursowe, nie spełnia wymogu przejrzystości przekazywanie temu konsumentowi informacji, nawet licznych, jeżeli opierają się one na założeniu, że równość między walutą rozliczeniową a walutą spłaty pozostanie stabilna przez cały okres obowiązywania tej umowy. Jest tak w szczególności wówczas, gdy konsument nie został powiadomiony przez przedsiębiorcę o kontekście gospodarczym mogącym wpłynąć na zmiany kursów wymiany walut, tak że konsument nie miał możliwości konkretnego zrozumienia potencjalnie poważnych konsekwencji dla jego sytuacji finansowej, które mogą wyniknąć z zaciągnięcia kredytu denominowanego lub indeksowanego w walucie obcej (wyrok (...) z dnia 10 czerwca 2021 r., C -776/19, pkt 74).

Mając na uwadze tak ukształtowane standardy w zakresie obowiązków informacyjnych banku wobec konsumenta, w ustalonym stanie faktycznym trafny był wniosek Sądu Okręgowego, że pozwany nie wywiązał się z obowiązku pouczenia powodów o nieograniczonym ryzyku kursowym w sposób wymagany przy umowie kredytu waloryzowanego walutą obcą. Powodom nie przedstawiono symulacji obrazujących wpływ wzrostu kursu franka szwajcarskiego na saldo kredytu i wysokość raty w perspektywie wieloletniej. Zapewnienia doradcy finansowego, że frank szwajcarski to stabilna waluta, utwierdzały ich w błędnym przekonaniu, że ryzyko zmiany kursu waluty jest ograniczone. Pozwany nie udowodnił, że poinformował powodów o kontekście gospodarczym, czynnikach kształtujących kurs franka szwajcarskiego, wahaniami koniunktury, możliwych kryzysach gospodarczych, które w związku z nieograniczonym ryzykiem kursowym mogą nawet doprowadzić do sytuacji, w której nie będą w stanie udźwignąć ciężaru spłaty kredytu.

Ogólna wiedza, że kursy walut są zmienne, nie jest wystarczająca dla przyjęcia, że bank, poprzestając na tak ogólnej wiedzy, wypełnił obowiązek informacyjny wobec konsumentów. Rozpiętość zmian kursów walut i ich kierunek mogą być nieprzewidywalne, ale dotyczy to tylko części zmian np. wywołanych sytuacją polityczno- gospodarczą na

świecie. Podkreślić przy tym należy, że instytucje finansowe, do których zaliczają się banki, prowadzą analizy zmian kursowych i przygotowują prognozy oraz zabezpieczają się przed takimi zmianami. Zatem wiedza banku o ryzyku kursowym i możliwość uchronienia się przed jego skutkami jest nieporównywalnie większa niż konsumenta i jest to w przeciwieństwie do wiedzy konsumenta wiedza szczegółowa – bank zna konkretne mechanizmy powodujące zmiany kursów walut i ich konsekwencje.

Zakres postępowania dowodowego, jakie przeprowadził Sąd pierwszej instancji był wystarczający dla ustalenia faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy z punktu widzenia materialnoprawnej podstawy powództwa (art. 227 k.p.c.). Wbrew twierdzeniom apelującego Sąd I instancji nie dopuścił się wymienionych w apelacji błędów w ustaleniach faktycznych (k. 482-482v.).

Dla oceny, czy prawa i obowiązki stron umowy zostały określone z uwzględnieniem równowagi kontraktowej, co ma znaczenie zarówno dla abuzywności postanowień umowy (art. 385¹ k.c.) bez znaczenia pozostaje sposób wykonywania umowy (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 r., sygn. akt III CZP 29/17). Zbędne było odwoływanie się wiadomości specjalnych na okoliczności wskazane w apelacji, ponieważ kluczowe było ustalenie czy kwestionowane klauzule waloryzacyjne są jednoznaczne i zrozumiałe dla konsumentów, czy mają oni możliwość uprzedniej – przed zawarciem umowy – weryfikacji mierników waloryzacji, a w obu przypadkach odpowiedź jest po analizie dokumentów złożonych do akt sprawy negatywna bez potrzeby odwoływania się do wiadomości specjalnych. Kwestia czy wewnętrzne tabele kursowe banku były powiązane ze średnim kursem NBP, jest więc w tej sytuacji bez znaczenia dla oceny powyższych kwestii. Hipotetyczna suma spłat przy przyjęciu kursu średniego NBP jest irrelevantna prawnie wobec faktu, że powodowie przy zawieraniu umowy nie mieli wpływu na kurs, po którym przeliczono kwotę kredytu i po którym przeliczano jego spłaty, były one jednostronnie i arbitralnie ustalane przez pozwany bank. Jednocześnie Sąd Apelacyjny podziela argumentację Sądu I instancji odnośnie nieprzydatności dowodu z opinii biegłego w kontekście dochodzonych przez powodów roszczeń, których zasadność (i wysokość w przypadku roszczenia o zapłatę) Sąd mógł ustalić za pomocą zgromadzonego materiału dowodowego bez konieczności odwoływania się do wiadomości specjalnych.

Przedmiotem oceny są postanowienia umowy z 2007 r., to okoliczności, które nie znalazły w nich odzwierciedlenia a związane są z jej wykonywaniem przez bank, zasadami jego funkcjonowania, w szczególności ze stosowaną metodą obliczania kursu (...) w stosunku do PLN czy rynkowego charakteru ustalonych kursów walut obcych - nie mają istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sporu, a zatem zbędne było prowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego.

Świadkowie zgłoszeni przez pozwanego nie uczestniczyli w procesie zawierania umowy, zatem nie mogli wnieść informacji na temat jego przebiegu, a zwłaszcza zakresu informacji przekazanych powodom. Tezy, na które mieli zeznawać bądź zeznawali, nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia. Dotyczy to również wskazanych w apelacji bankowych dokumentów wewnętrznych wskazanych w apelacji.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny za nieuzasadnione uznał zarzuty naruszenia art. 227 k.p.c. w zw. z art. 278 k.p.c. w zw. z art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 232 k.p.c. oraz zarzut dotyczące gromadzenia materiału dowodowego zarzutu naruszeni art. 233 § 1 k.p.c.

Przepis art. 203¹ k.p.c. odnosi się do zarzutu potrącenia, jako środka obrony pozwanego i zaliczany jest do zarzutów o charakterze merytorycznym (materialnym) (por. uchwała SN z 13 października 2005 r., III CZP 56/05, OSNC 2006/7-8, poz. 119, oraz wyrok SN z 17 października 2012 r., I CSK 56/12, LEX nr 1232595). W ramach podniesionych zarzutów naruszenia art. 203¹ § 1-3 k.p.c. oraz art. 498 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 499 k.c. pozwany kwestuje zasadność nieuwzględnienia przez Sąd I instancji podniesionego w toku postępowania pierwszoinstancyjnego zarzutu potrącenia. Ocena stanowiska Sądu Okręgowego w tym zakresie zostanie dokonana w dalszej części uzasadnienia.

Odnosząc się do zarzutów naruszenia prawa materialnego, wskazać należy, że zasadne okazały się zarzuty naruszenia art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 69 ustawy- Prawo bankowe oraz art. 410 § 2 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c. w zw. z art. 58 §

1 k.c. w zw. z art. 69 ustawy- Prawo bankowe. Sąd Apelacyjny, akceptując stwierdzenie nieistnienia spornej umowy przez Sąd pierwszej instancji w następstwie oceny abuzywności klauzul indeksacyjnych i skutków ich wyeliminowania z umowy, nie zgodził się bowiem z przyjęciem, że umowa jest sprzeczna z art. 69 ust. 1 i 2 ustawy prawa bankowego. W ocenie Sądu odwoławczego, inaczej niż przyjął Sąd Okręgowy, umowa kredytu wiążąca wysokość udzielonego kredytu oraz wysokość jego spłat z kursem waluty obcej, np. franka szwajcarskiego, nie jest sprzeczna z ogólną konstrukcją umowy kredytu przewidzianą w art. 69 ustawy- Prawo bankowe. Orzecznictwo Sądu Najwyższego (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, a także powołane w nim wyroki Sądu Najwyższego: z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14; z 19 marca 2015 r., IV CSK 362/14; z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16) a także ustawa antyspreadowa, potwierdziły tylko to, co wcześniej wynikało już z zasady autonomii woli stron (art. 353¹ k.c.), a mianowicie, że przed wejściem w życie tej ustawy dopuszczalne było zawieranie umów o kredyt denominowany, jak i indeksowany (por. wyrok Sądu Najwyższego z 30 października 2020 r., II CSK 805/18). Samo stosowanie tak zwanego spreadu walutowego w umowie kredytu bankowego indeksowanego czy nominowanego mieści się w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowi w świetle art. 353¹ k.c. w związku z art. 69 prawa bankowego, jej możliwy wariant (por. wyrok Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., sygn. akt V CSK 382/18). Nie można w tym kontekście nie zauważyć, że samo indeksowanie kredytu udzielonego w złotych polskich walutą obcą także jest prawnie dopuszczalne. Nie stoi w szczególności w sprzeczności z treścią art. 69 prawa bankowego czy art. 58 k.c. Umowa kredytu zawarta przez strony 22 marca 2007 r. posiadała wszystkie essentialia negotii umowy kredytu. Umowa miała charakter kredytu nominowanego do (...), co wynika jednoznacznie z jej konstrukcji. Pojęcie kredytu nominowanego nie zostało legalnie zdefiniowane. Zgodnie z definicją tego pojęcia wypracowaną w praktyce obrotu gospodarczego, kredyt denominowany do waluty obcej to kredyt, w którym w umowie wskazana została kwota technicznego salda kredytu wyrażona w walucie obcej, natomiast uruchomienie kredytu następuje w walucie PLN. Zastosowanie konstrukcji przeliczeń pomiędzy walutą krajową i walutami zagranicznymi w celu ustalenia wysokości świadczeń, do których obowiązane są strony umowy nie narusza istoty umowy kredytu. Nadal zachowana jest zasada, zgodnie z którą bank udostępnia kredytobiorcy kapitał kredytu, kredytobiorca go wykorzystuje i zobowiązany jest do zwrotu. Zastosowanie przeliczeń oznacza jedynie modyfikację wysokości świadczeń, do których zobowiązane będą strony, ale nie ingeruje w ogólną konstrukcję umowy. Mieści się to w granicach swobody umów, skoro zgodnie z art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

O ile zatem kredyt indeksowany i denominowany, nie są kredytami niezgodnymi z art. 69 ustawy – Prawo bankowe i mieszczą się w granicach swobody umów, o tyle ich mechanizm indeksacyjny (waloryzacyjny) podlega ocenie z punktu widzenia art. 385¹ – 385³ k.c. (por. wyrok SN z dnia 11 grudnia 2019 r. w sprawie V CSK 382/18). Sąd Apelacyjny zgadza się bowiem ze stanowiskiem Sądu pierwszej instancji, że w umowie stron postanowienia dotyczące indeksacji zostały sformułowane w sposób niejednoznaczny. Jak zasadnie uznał Sąd pierwszej instancji wyznaczyły pozwanemu nieusprawiedliwioną przewagę polegającą na prawie jednostronnego, dowolnego kształtowania wysokości zobowiązań konsumenta oraz ukształtowania i przedstawienia zapisów umowy w sposób uniemożliwiający pełne zrozumienie przez kredytobiorcę istoty i skutków umowy, co sprowadzało się do niedookreślenia sposobu ustalenia wysokości zobowiązania kredytobiorców.

Sąd Apelacyjny podziela również stanowisko Sądu I Instancji co do tego, że po wyeliminowaniu abuzywnych przepisów z umowy nie może być ona kontynuowana. Wyeliminowanie ryzyka kursowego, charakterystycznego dla umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR, jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, że należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp czy wariant umowy kredytu. Oznacza to z kolei, że po wyeliminowaniu tego rodzaju klauzul utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe, co przemawia za jej całkowitą nieważnością. Umowa kredytu musi być uznana za nieważną.

Ponadto działania sądu w razie stwierdzenia klauzuli abuzywnej mają mieć charakter sankcyjny, co oznacza osiągnięcie swoistego skutku zniechęcającego profesjonalnych kontrahentów, zawierających umowy z konsumentami do przewidywania w umowach z nimi nieuczciwych postanowień umownych. Taki skutek nie mógłby zostać

osiągnięty gdyby umowa mogła zostać uzupełniona w niezbędnym zakresie przez sąd krajowy przez wprowadzenie do umowy warunków uczciwych. Kontrahent konsumenta niczym by bowiem nie ryzykował, narzucając nieuczciwe postanowienia umowne, skoro mógłby liczyć na to, że sąd uzupełni umowę przez wprowadzenie uczciwych warunków, które powinny być przez niego zaproponowane od razu. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2022 r. sygn. akt II CSKP 550/22).

Sąd Apelacyjny podziela w całości argumentację i wnioski Sądu I Instancji co do abuzywności klauzul spornej umowy kredytu regulujących mechanizm indeksacyjny i skutków eliminacji tych klauzul z treści umowy. W tym zakresie należy odwołać się do szczegółowego uzasadnienia sporządzonego przez Sąd Okręgowy.

Przedstawionej oceny prawnej nie podważa również zmiana stanu prawnego w wyniku nowelizacji prawa bankowego ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. (Dz.U. Nr 165, poz. 984), którą dodano do art. 69 tej ustawy ust. 2 pkt 4a i ust. 3. Znowelizowane przepisy nałożyły na banki obowiązek wskazania w umowie szczegółowych zasad określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu (art. 69 ust. 2 pkt 4a prawa bankowego). Ponadto przyznano kredytobiorcom prawo do spłaty kredytu w walucie indeksacji (art. 69 ust. 3 prawa bankowego). W ocenie Sądu Apelacyjnego wskazane przepisy nie mogą doprowadzić do konwalidacji umowy nieważnej (bezskutecznej). Naruszenia dobrych obyczajów i interesów konsumenta należy upatrywać nie tylko w sposobie indeksacji polegającym na stosowaniu kursu waluty kształtowanego dowolnie przez bank, ale także w przerzuceniu na kredytobiorcę nieograniczonego ryzyka kursowego wpisanego w konstrukcję kredytu denominowanego lub indeksowanego do waluty obcej w warunkach niedopełnienia przez bank obowiązków informacyjnych wobec konsumenta, a w szczególności niewyjaśnienia skutków ekonomicznych nieograniczonego ryzyka kursowego. W konsekwencji wskazana nowelizacja prawa bankowego ryzyka tego nie usuwa ani nawet nie ogranicza, pozostaje ono na niezmiennym poziomie w stosunku do stanu z daty zawarcia umowy. Nie można podzielić stanowiska, że uprawnienie, jakie uzyskał kredytobiorca w postaci możliwości spłaty kredytu w walucie indeksacji, wyczerpuje instrumenty ochrony prawnej konsumenta przed nieuczciwymi klauzulami ryzyka kursowego.

Usunięcie abuzywnych klauzul indeksacyjnych i uznanie kredytu za złotowy skutkowałoby zaniknięciem ryzyka kursowego, prowadząc do przekształcenia stosunku umownego w sposób istotny. Wyeliminowanie samej tylko klauzuli odwołującej się do kursu kupna waluty czyniłoby wadliwym pierwsze przeliczenie i tym samym wielkości ustalone w harmonogramie. Brak z kolei oznaczenia właściwego kursu sprzedaży przekreślałby rozliczenie wpłat ratalnych. Wykonanie umowy w obu wypadkach wymagałoby jej uzupełnienia o dodatkowe rozwiązania.

Odwołanie się do art. 358 k.c. nie usuwałoby z umowy postanowień abuzywnych, te bowiem nie odnoszą się wyłącznie do zasad ustalania przez bank kursu (...) i zagadnienia spreadu, lecz do kwestii zasadniczej – ryzyka walutowego wiążącego się z samym faktem związania konsumenta kredytem walutowym. Takiego ryzyka nie usuwa art. 358 k.c., który ponadto nie został przez ustawodawcę przewidziany jako przepis mogący zastąpić bezskuteczne postanowienia umów zawieranych przez profesjonalistów z konsumentami, lecz dotyczy samej możliwości wykonania ważnie zawartej umowy przez spełnienie świadczenia w walucie polskiej. Z tych samych przyczyn wykluczone jest też zastosowanie w sprawie w miejsce postanowień abuzywnych np. art. 24 i 32 ustawy o Narodowym Banku Polskim, jako mających charakter ogólny, których ratio legis nie jest zastępowanie luk w umowie wywołanych wyeliminowaniem z niej postanowień niedozwolonych. Przepisem uzupełniającym lukę nie jest także art. 41 prawa wekslowego z uwagi na zawężenie jego stosowania do zobowiązań wekslowych.

Co do niemożności zastąpienia klauzul abuzywnych postanowieniami dotyczącymi kredytu złotowego czy też indeksowanego do średniego kursu (...) w Narodowym Banku Polskim z uwagi na brak normy prawnej pozwalającej na taką operację, a nadto nieobjęcie takiego rozwiązania zgodnym zamiarem stron umowy wypowiedział się też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, Lex nr 2771344.

Reasumując, w ocenie Sądu Apelacyjnego umowa kredytu jako nieważna (bezskuteczna) – wobec abuzywności postanowień określających główne świadczenia stron i braku po stronie powodów woli ich sanowania nie wiąże stron,

co oznacza, że zasadne jest żądanie zwrotu spełnionego przez powodów świadczenia w postaci spłaconych rat kredytu. Sąd Okręgowy słusznie zakwalifikował je jako oparte na art. 410 § 2 k.c. w związku z art. 405 k.c., opowiadając się na potrzeby rozliczeń w związku z nieważnością spornej umowy za dominującą w orzecznictwie teorią dwóch kondycji.

Sąd I instancji słusznie nie uwzględnił zgłoszonego przez stronę pozwaną zarzutu potrącenia, trafnie uznał za niezasadny zgłoszony zarówno w odpowiedzi na pozew. Nieuzasadniony był również zgłoszony w apelacji ewentualny zarzut potrącenia.

Przepis art. 498 § 1 k.c. pozwala na potrącenie, gdy dwie osoby są jednocześnie wobec siebie dłużnikami i wierzycielami, a przedmiotem obu wierzytelności są pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone co do gatunku, obie są wymagalne i mogą być dochodzone przed sądem. W przypadku wierzytelności bezterminowych, a taki charakter można przypisać zgłoszonym przez pozwanego, wymagalność łączyć trzeba z upływem terminu spełnienia świadczenia, kiedy dłużnik popada w opóźnienia a wierzyciel dysponuje skutecznymi środkami dochodzenia roszczeń (por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2009 r., III CZP 102/09 i z dnia 20 kwietnia 2012 r., III CZP 10/12). Jak w konsekwencji zaznaczył Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 5 listopada 2014 r., III CZP 76/14, wymagalność w rozumieniu art. 498 § 1 k.c. wyznaczać trzeba z uwzględnieniem art. 455 k.c., co oznacza wezwanie dłużnika i upływ okresu „niezwłoczności” (przy braku innych wskazań) na spełnienie świadczenia.

Pozwany nie wykazał, by postawił swoją wierzytelność w stan ujętej w powyższy sposób wymagalności przed objęciem jej oświadczeniem o potrąceniu zawartym zarówno w odpowiedzi na pozew, jak i w apelacji. Z akt sprawy nie wynika, aby pozwany skierował do powodów, względnie ich pełnomocnika wezwanie do spełnienia świadczenia, o którym mowa art. 455 k.c. a zatem ze względu na brak wymagalności roszczenia zarzut potrącenia co do wierzytelności strony pozwanej stanowiącej równowartość kapitału wypłaconego powodom na podstawie nieważnej umowy kredytu nie został uwzględniony.

Wobec powyższego bezskuteczności podniesionego w niniejszym postępowaniu zarzutu potrącenia nie zmienia słuszne stanowisko zaprezentowane w apelacji, że o ile oświadczenia woli o potrąceniu nie można złożyć pod warunkiem z uwagi na jego konstytutywny (kształtujący) charakter, o tyle należy mieć na względzie to, że wspomniany zakaz odnosi się do warunku opisanego w art. 89 k.c., a więc warunku zawieszającego lub rozwiązującego. W judykaturze od dawna przyjmuje się dopuszczalność obrony pozwanego w procesie w drodze podniesienia zarzutu potrącenia jako zarzutu ewentualnego, który sąd powinien rozpoznać merytorycznie tylko wtedy, gdy wcześniej przesądzi zasadność roszczeń powództwa. Sytuacja ta ma miejsce wówczas, gdy pozwany neguje zasadność żądań pozwu z innych przyczyn, jednak chce się zabezpieczyć na wypadek, gdyby główna linia jego obrony nie została przez sąd zaakceptowana (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 1 grudnia 1961r w spr. IV CR 212/61, OSNC, z. 6 z 1963r, poz. 120 oraz z 22 listopada 1968r w spr. I CR 538/68, OSNCP, z. 11 z 1969r, poz. 204).

Mając na uwadze całokształt powyższych rozważań Sąd Apelacyjny stwierdził, że apelacja strony pozwanej jako bezzasadna podlega oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c., o czym orzeczono w pkt I sentencji wyroku.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Apelacyjny orzekł w pkt II wyroku w na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., gdyż powodowie wygrali sprawę także i na tym etapie. Na koszty podlegające zwrotowi przez pozwanego na rzecz powodów składa się kwota 4.050 zł kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym obliczona w oparciu o § 10 ust. 1 pkt. 2 w związku z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz. U. z 2018 r., poz. 265). O odsetkach od kwoty zasądzonej tytułem kosztów zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie 98 § 1¹ k.p.c.

Małgorzata Goldbeck- Malesińska Mikołaj Tomaszewski Maciej Rozpędowski

Niniejsze pismo nie wymaga podpisu na podstawie § 100a ust. 1-3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych jako właściwie zatwierdzone w sądowym systemie teleinformatycznym.

starszy sekretarz sądowy
Joanna Forycka

--	--	--